

สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

State and Problem of Using the Core Curriculum of Fundamental Education Year 2008 in Khonkaen Primary Education Service Area Office 4

ชรินทร์ สีส่มอ (Charinrat Seesamer)*

สถาพร ขันโต (Sathaporn Khanto)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 2) เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารจำนวน 166 คน ครูผู้สอนจำนวน 608 คน รวม 774 คน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test เมื่อพบความแตกต่าง จะทดสอบเป็นรายคู่ต่อโดยวิธีการของ Scheffe

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการใช้หลักสูตรของผู้บริหาร โดยรวมมีการใช้อยู่ในระดับมาก ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ยกเว้น ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการที่มีปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนสภาพการใช้หลักสูตรของครูอยู่ในระดับมาก ปัญหาอยู่ในน้อย ยกเว้นด้านการเตรียมการสอน และ การใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์ ที่มีปัญหาในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบสภาพการใช้หลักสูตรของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีสภาพการใช้หลักสูตรโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ยกเว้นด้านการนิเทศและติดตามที่ไม่แตกต่าง ส่วนปัญหาการใช้หลักสูตร โดยรวมไม่แตกต่างกันยกเว้นด้านการจัดครูเข้าสอนที่แตกต่างกัน ส่วนครูผู้สอนโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก มีสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตร ขนาดของโรงเรียน

Key Words: State and problem of using the core curriculum, School size

* หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop the Usage in Core Curriculum of Basic Education 2008 of school administration and teachers in school under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4, 2) to compare the situation and problem in the usage of Core Curriculum of Basic Education 2008 of school administration and teachers in school under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4, as classified by school size. The design of this study was a Survey Research. The samples in this study included 166 administrators, and 608 teachers, total of 774 persons selected by Stratified Random Sampling. The instruments using in this study was the Questionnaire. Data were analyzed by using the Mean, Percentage, and Standard Deviation, and F-test. For paired comparison, Scheffe's Technique was administered.

The research findings found that:

1. For overall situation of usage in of Usage in Core Curriculum of school administrators, it was in "High" level, the problem was in "Low" level, except the academic planning which the problem was in "Moderate" level. For situation in usage in of Core Curriculum of teachers, it was in "High" level, the problem was in "Low" level, except the aspect of teaching preparation, and instructional media use as material and equipment which the problem was in "Moderate" level.

2. For the comparison of usage of Usage in Core Curriculum of school administrators, found that the small sized, medium sized, and large sized school administrators, the situation in Usage in Core Curriculum, in overall, there were significant different at .05 level, except the aspect of supervision and following up, there were no significant differences. For the problem of Usage in Core Curriculum of school , in overall, there were no significant differences, except the aspect of assignment for the teachers to teach, there were significant differences. For the teachers teaching in small sized, medium sized, and large sized school, there were significant differences in overall situation at .05 level.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี อย่างรวดเร็ว การศึกษาเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางความเป็นไปให้ มนุษย์รู้เท่าทันวิทยาการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้จึง เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องยกระดับและพัฒนาการศึกษา ของประชากรในประเทศให้สูงขึ้น ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในมาตรา 49 จึงได้กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ในการจัดการศึกษาให้

บรรลุตามจุดมุ่งหมายนั้น จำเป็นต้องมีหลักสูตรการศึกษา เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา โดยในมาตรา 27 ได้ให้ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็น สมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าหลักสูตรคือสิ่งที่นำเอาความมุ่งหมาย และนโยบายการศึกษาไปแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐาน

ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา (อ่ารง บัวศรี, 2532) ปัจจัยที่สำคัญที่เป็นส่วนหนึ่ง ของการใช้หลักสูตรให้ประสบความสำเร็จ คือ การดำเนินการวางแผนให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนอย่าง มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนจะต้องมีการวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ ร่วมกัน จึงจะทำให้การใช้หลักสูตรในโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้

จากหลักสูตรที่ผ่านมาคือหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ โดยตรงและมีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร ได้ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นระยะต่อเนื่อง พบว่า มีจุดดีหลายประการ เช่น หลักสูตร ช่วยส่งเสริม การกระจายอำนาจการศึกษา ทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษา มีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาหลักสูตรให้ สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง มีแนวคิดและ หลักการในการส่งเสริม การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าวได้ สะท้อนให้เห็นถึงประเด็น ที่เป็นปัญหาความไม่ชัดเจนของ หลักสูตรหลายประการ ทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการ นำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลที่เกิดจาก การใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติ ในระดับสถานศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรไม่แน่น การวัด และประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหา การจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและเทียบโอน ผลการเรียนรู้ รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้าน ความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อพัฒนา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและติดตาม การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนา คนในสังคมและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปสู่การพัฒนา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ มีความชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติที่มีความ ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของ สังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นไปตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีคำสั่งที่ สพฐ. 293/2551 เรื่องให้ใช้หลักสูตรแกน กลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2551 แทนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมีเงื่อนไขและเวลาการใช้หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไปให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องเตรียม ความพร้อม โดยการวางแผนกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นระบบ

ในส่วนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรใน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตร ไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางใน การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของ แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตร แกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลา เรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการ วัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษา แต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษา

ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานว่า เมื่อนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปใช้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 182 โรงเรียนในระยษหนึ่ง ผู้บริหารและครูผู้สอนมีวิธีการดำเนินงานอย่างไร ประสบปัญหาและอุปสรรคมากน้อยเพียงใด ในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข และในการปรับปรุงหลักสูตรในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

2. เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารและครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหา การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ขนาดของโรงเรียน** หมายถึง การกำหนดขนาดของสถานศึกษาโดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ยึดกรอบการแบ่งขนาดของโรงเรียนตามแนวของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2549 โดยแบ่งขนาดของโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด ดังนี้

1) โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน

2) โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนระหว่าง 121 – 600 คน

3) โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียน 601- 1,500 คน

2. **สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตร** หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปใช้ ของผู้บริหารและครูผู้สอน ประกอบด้วย

1) **สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรสำหรับผู้บริหาร** ในด้าน การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดครูเข้าสอน การจัดทำจัดหาสื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตร การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน การวางแผนให้ครูจัดทำแผนการสอน การนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตร

2) **สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรสำหรับครูผู้สอน** ในด้าน การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน ประเมินผลวัดคุณภาพ การวัดและประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ซึ่งมีแนวทางในการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 คือ ปีการศึกษา 2554 จำนวน 1,802 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 205 คน ครูผู้สอน 1,597 คน จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 182 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 774 คน ได้จากกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และเปิดตารางของเครจซีและมอร์และสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลาก (Simple random sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน
- 2) ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของผู้บริหาร 6 ด้าน คือ การวางแผนงานด้านวิชาการ, การจัดครูเข้าสอน, การจัดทำจัดหาสื่อการเรียนการสอนและเอกสารหลักสูตร, การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน, การวางแผนให้ครูจัดทำแผนการสอน, การนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตร ส่วนของครูผู้สอน 4 ด้าน คือ การเตรียม การสอน, การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน, การใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์, การวัดและประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหาร จำนวน 6 ด้าน ฉบับที่ 2 สำหรับครูผู้สอน 4 ด้าน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และวิธีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert ดังนี้

ระดับ 5 หมายความว่า สภาพการใช้หรือปัญหาอยู่ในระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายความว่า สภาพการใช้หรือปัญหาอยู่ในระดับ มาก

ระดับ 3 หมายความว่า สภาพการใช้หรือปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายความว่า สภาพการใช้หรือปัญหาอยู่ในระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายความว่า สภาพการใช้หรือปัญหาอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามฉบับผู้บริหาร และฉบับครู ให้แก่ผู้ให้ข้อมูลพร้อมรับคืนด้วยตนเองและบางส่วนรับคืนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยการนำมาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ One-Way ANOVA โดยการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์ดังนี้

4.50 - 5.00 สภาพการใช้หรือปัญหาอยู่ในระดับ มากที่สุด

3.50 - 4.49 สภาพการใช้หรือปัญหาอยู่ในระดับ มาก

2.50 - 3.49 สภาพการใช้หรือปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.50 - 2.49 สภาพการใช้หรือปัญหาอยู่ในระดับ น้อย

1.00 - 1.49 สภาพการใช้หรือปัญหาอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

จากนั้น ใช้ F- test เพื่อทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และถ้าพบความแตกต่างทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ต่อไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของผู้บริหารและครูผู้สอน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้บริหารมีสภาพการใช้หลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการใช้หลักสูตรของผู้บริหารพบว่าโดยภาพรวมผู้บริหารมีปัญหาการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ ที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านครูผู้สอนมีสภาพการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นด้านการเตรียมการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์ ที่มีปัญหาการใช้อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของผู้บริหาร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีสภาพการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 มีเพียงด้านการนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตรเท่านั้นที่ทดสอบแล้วไม่พบความแตกต่างเมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง มีความแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนปัญหาการใช้หลักสูตรสำหรับผู้บริหาร จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าโรงเรียน ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาการใช้หลักสูตรโดยรวมไม่แตกต่างกัน มีเพียงด้านการจัดครูเข้าสอนเท่านั้น ที่ทดสอบแล้วพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบแล้วพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีสภาพการใช้หลักสูตรโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านการเตรียมการสอน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ด้านการวัดและประเมินผล โรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัญหาการใช้หลักสูตรของครูผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาการใช้หลักสูตรโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการเตรียมการสอน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน, การใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์, ด้านการวัดและประเมินผล โรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรของผู้บริหารและครูผู้สอน

1) สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหาร พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารมีสภาพการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมาก และปัญหาการใช้หลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นด้านการวางแผนงานด้านวิชา ที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายและมีจุดเน้นที่ชัดเจน ทำให้ผู้บริหารมีความตระหนักรู้ความเข้าใจในหลักสูตรซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนการนำหลักสูตรไปใช้จึงได้ เข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้รวมถึงการหาแนวทางแก้ไขเมื่อเกิดปัญหา รวมไปถึงมีการวางแผนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ อย่างมีระบบและมีกระบวนการจัดการอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมพันธกิจ โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหมาย ปานสันเทียะ (2537) ได้วิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การบริหารหลักสูตรด้านต่าง ๆ มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารจึงเห็นความสำคัญของการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เนื่องจากเป็นขั้นตอนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้จากการการที่ผู้บริหารให้ความสำคัญในด้านการเตรียมครู การจัดครูเข้าสอน การจัดทำจัดหาสื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตร เป็นต้น อีกทั้งยังมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานและบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละด้าน ซึ่งเกี่ยวกับบุคลากรหลายฝ่ายที่จะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ที่สำคัญ ผู้บริหารและครูผู้สอน เพราะต้องเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง (ไพฑูริย์ เจริญพันธ์วงศ์, 2527)

ส่วนด้านการวางแผนงานด้านวิชาการที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางนั้นอภิปรายได้ว่า อาจเนื่องมาจากบริบทของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันและผู้บริหารบางส่วนยังไม่ตระหนักในการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร ขาดการวิเคราะห์หลักสูตรที่ชัดเจน รวมถึงการให้ครูผู้สอนหรือผู้ส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร จึงทำให้การวางแผนงานด้านวิชาการมีปัญหาในระดับปานกลาง

2) สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมครูผู้สอนมีสภาพการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมาก และปัญหาการใช้หลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นด้านการเตรียมการสอน และการใช้สื่อการเรียนการสอน ประเภทวัสดุอุปกรณ์ที่มีปัญหาการใช้อยู่ในระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้เช่นเดียวกันกับในส่วนของผู้บริหารที่กล่าวมาข้างต้น ว่าครูผู้สอนได้รับนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด เห็นความสำคัญ และมีความเข้าใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้แล้วยังมีความกระตือรือร้นในการใช้หลักสูตร ซึ่งได้สอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2532) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านยังพบว่าในปัญหาการใช้หลักสูตรของครูที่มีปัญหาในด้านการเตรียมการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอน ได้ปฏิบัติในเรื่องนี้มาก และพบปัญหาในการปฏิบัติหลายประการ

จึงมีความคิดเห็นต่อปัญหามากกว่า ด้านอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูมีจำนวนน้อย ขาดการอบรมให้ความรู้ในเรื่องของการเตรียมการสอน อีกทั้งขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อให้เหมาะกับกิจกรรมการเรียนรู้และขาดงบประมาณในการจัดสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องต้องจัดหาและจัดทำให้เป็นระบบพร้อมส่งเสริมให้ครูได้ผลิตและใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด จะเห็นได้ว่า ปัญหาในเรื่องงบประมาณ ไม่เพียงพบในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้เท่านั้น แต่ยังเป็นปัญหาเรื้อรังมานานตั้งแต่หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ดังงานวิจัยของ สอนอง ยอดเศรณี (2528) จนกระทั่งหลักสูตร ประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ก็มีงานวิจัยของ สุมล สุ่มงะษेत्र (2536) และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรรณิกา คำราพิข (2548) ได้วิจัยเรื่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอและโรงเรียนเครือข่ายในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูขาดงบประมาณในการสนับสนุนในการจัดทำหลักสูตร จัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

(1) เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของผู้บริหาร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีสภาพการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพการใช้หลักสูตรมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรจำนวนน้อย มีความใกล้ชิด พบปะ พูดคุยกันประจำ ไม่มีความหลากหลายในการแบ่งสายงาน การบริหารงานจึงมีความสะดวก มากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีบุคลากรมาก การมอบหมายงานและการสั่ง

การต่าง ๆ อาจต้องผ่านผู้ช่วยผู้บริหารและหัวหน้างานหรือหัวหน้าสายชั้น ทำให้การประสานงานคลาดเคลื่อนไม่ชัดเจนจึงทำให้มีความแตกต่างกันในการใช้หลักสูตรสำหรับผู้บริหาร ส่วนการเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า อาจเนื่องมาจากโรงเรียนทุกขนาด มีการเตรียมการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใกล้เคียงกัน และมีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนทุกขนาดเข้าใจถึงการกิจที่จะต้องดำเนินการเหมือนกันและมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทุกด้านและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสาท ชันชัยภูมิ (2538) ได้วิจัยเรื่องการนำหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521(ฉบับปรับปรุง 2533) ไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่า การใช้หลักสูตรของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาการใช้ไม่แตกต่างกัน

(2) เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า โรงเรียนใหญ่มีสภาพการใช้หลักสูตรมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง เนื่องจากครูผู้สอนโรงเรียนขนาดใหญ่ขนาดใหญ่มีจำนวนมาก มีการแบ่งงานแบ่งหน้าที่สอนอย่างชัดเจน และผู้สอนมีความพร้อมในด้านการเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอน รวมถึงการวัดประเมินผล ที่ดีกว่า ทำให้มีความแตกต่างในการ ใช้หลักสูตรสำหรับครูผู้สอน ส่วนการเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โดยครูผู้สอนโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการใช้มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บริบทของโรงเรียนจำนวนบุคลากรซึ่งโรงเรียนขนาดกลางในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 มีบุคลากร

จำนวนมาก มีความหลากหลายในการแบ่งสายงาน การบริหารจัดการเรื่องการเรียนการสอนจึงมีขั้นตอนที่ยุงยาก บุคลากรอาจเกิดความเบื่อหน่าย และเกียจงาน ทำให้ความคิดเห็นต่อปัญหาในการใช้หลักสูตรมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ วสันต์ สัตยคุณ (2532) ได้วิจัยเปรียบเทียบการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีการปฏิบัติกิจกรรมในการนำหลักสูตรไปใช้แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดอบรมครูในเรื่องการวางแผนงานด้านวิชาการ เนื่องจากพบว่า สถานศึกษายังขาดการจัดการด้านการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ คณะครูและชุมชนไม่ค่อยมีส่วนร่วม ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
2. สถานศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการเตรียมการสอน เนื่องจาก พบว่า ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในส่วนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิธีการคิด วิเคราะห์ที่ใช้ในการจัดทำแผนการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ครูใช้การวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัด การเรียนรู้
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ควรให้การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุ อุปกรณ์ เนื่องจาก พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอน มีความจำเป็นและความต้องการในการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ที่ทันสมัย มีคุณภาพ และมีปริมาณเพียงพอ กับผู้เรียน รวมถึงการจัดอบรม การผลิตสื่อและขั้นตอนวิธีการใช้สื่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้ได้ข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนาการนำหลักสูตรไปใช้ต่อไป
2. ควรทำการศึกษาแนวทางในการนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรรณิการ์ คำราพิข. (2548). **การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนประถมศึกษา นาร่องและโรงเรียนเครือข่ายนาร่อง ในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อ่ำรง บัวศรี. (2532). **ทฤษฎีหลักสูตร. (พิมพ์ครั้งที่2)**. กรุงเทพฯ: ศุภสมาคมตราว.
- ประสาธน์ ชันชัยภูมิ. (2538). **การนำหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ไปใช้ใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพฑูริย์ เจริญพันธุ์วงศ์. (2527). **การบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วสันต์ ลัดยกุล. (2532). **การศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สนอง ยอดเศรณี. (2528). **ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในทัศนะของผู้บริหารและครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์**. ปริญญาโททางการศึกษา มหาบัณฑิต: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). **เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. (พิมพ์ครั้งที่ 6)**. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.
- สมหมาย ปานสันเทียะ. (2537). **การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารหลักสูตรในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมุล สมังเกษตร. (2536). **การใช้หลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ในจังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2534 ก). **“การนำหลักสูตรไปใช้” ในเอกสารชุดฝึกอบรม ศึกษานิเทศก์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.